30

קדושים

פרשת קדושים פרק י"ט א - כ

(השאלון הזה הוא השלמת השאלון של קדושים תש"ב, העוסק אף הוא בפרק זה. מפאת חשיבות השאלה הראשונה תועתק זאת כאן בשביל אלה, שלא השתמשו בשנה שעברה בשאלון).

א. ב' קדשים תהיו. רש"י - רמב"ן.

1. מה ההבדל בין פרוש רש"י לפירוש רמב"ן?
2. מה פרוש המושג "נבל ברשות התורה" שבדברי הרמב"ן?
3. השוה את דברי הרמב"ן כאן לדבריו בדברים ו' י"ח ד"ה ועשית הישר והטוב ובאר, מה המגמה הכללית שבדבריו בשני המקומות האלה?

ב. ג' ב) רש"י ד"ה איש אמו ואביו תיראו.

מה הן הקושיות השונות שמתרץ רש"י בדבריו?

2) רש"י ד"ה אמו ואביו תיראו.

דברי רש"י אלה לקוחים מן המכילתא לפרשת יתרו (שמות כ' י"ב). אבל בספרא למקומנו נאמר: האב קודם לאם בכל מקום, יכול שכבוד האב עודף על כבוד האם? ת"ל: "איש אמו ואביו תיראו" - מלמד ששניהם שקולים.
(ובדומה לזה עיין רש"י שמות ו' כ"ו הוא אהרן ומשה).

מהי הסתירה הנראית לכאורה בין שני המדרשים וכיצד יש ליישבה?
(סתירה כזו תמצא גם בין רש"י במדבר כ"ז א' ד"ה מחלה נעה
ובין " " ל"ו י"א " מחלה תרצה.)

3) רש"י ד"ה ואת שבתותי תשמורו. והשוה לזה: רש"י שמות ל"ה ב' ד"ה ששת ימים
" ויקרא י"ט ל' " ומקדשי תיראו.

הרא"ם (ר' אליהו מזרחי) מקשה: ויש לתמה היכי מפיק מסמיכות שמירת שבת למורא אב ואם דשמירת שבת עדיף ממורא אב ואם ולא ההיפך? אדרבה: מדהקדים מורא אב ואם לשמירת שבת, משמע דמורא אב ואם עדיף טפי; דכהאי גונא דייק בפרשת ויקהל (ל"ה ב') ד"ה ששת ימים ותניא נמי: יכול יהא בנין בית המקדש דוחה שבת? ת"ל: את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו.. אלמא שבת דקדים עדיף טפי ממקדש דכתיב בתריה?

באר את קושיתו של הרא"ם ונסה ליישבה מתוך דברי רש"י לפסוקנו.

ג. ט - י. מתנות עניים.

1. בטעם מצוות לקט פאה וכו' כותב ספר החינוך: כי ה' ית' רצה להיות עמו אשר בחר מעוטרים בכל מדה טובה ויקרה ושיהיה להם נפש ברכה ורוח נדיבה. וכבר כתבתי כי מתוך הפעולות תתפעל הנפש ותהיה טובה ותחול ברכת ה' בה. ואין ספק כי בהותיר האדם חלק אחד מפרותיו בשדה סיפקיום, שיהנו בו הצריכים, תראה בנפש שובע רצון ורוח נכון ומכוון, וכי השי"ת המשביע בטובו וגם נפשו בטוב תלין. והמאסף הכל אל הבית, ולא ישאיר אחריו ברכה שיהנו בו האביונים, שראו השדה בקמותיה ויתאוו תאוה אליה למלא נפשם בה כי ירעבו, - יורה בנפשו בלי ספק רע לב...

מהו טעם המצוות האלה לפי דעתו ומדוע נמנע מלראות טעמן בספוק צרכי העניים?

2. רמב"ם הלכות מתנות עניים א' הלכה ח': כל מתנות עניים אלה (לקט, שכחה, פאה, עוללות, פרט) אין בהם טובת הנייה לבעלים, אלא עניים באין ונוטלין אותן על כרחן של בעלים ואפילו עני שבישראל מוציאין אותו מידו.
   1. באר את הבטוי טובת הנייה (= טובת הנאה).
   2. מהיכן בפסוקנו דייקו שאין לבעלים טובת הנאה בהם?

ד. מה קשה למפרשים בפסוקים:

1. לראב"ע ח' ד"ה ואוכליו — והבא עוד דוגמאות מתוך התנ"ך לתופעה זו.
2. לרש"י ט"ו ". בצדק תשפט — ומה ההבדל בין שני פרושיו.
3. לרמב"ן י"ז " לא תשנא — החל מן ואחרי כן יצוה שיאהב לו עד ועניין הנקימה והנטירה.
4. " " " " — " " וענין הנקימה והנטירה.

ה. רש"י יח' ד"ה לא תקם

הקשו המפרשים על דברי חז"ל אלה המובאים ברש"י: למה אצל נקמה פתח במגל וסיים בקרדם ובנטירה להיפך ולמה נמנע מלהביא את שתי הדוגמאות בצורה מקבילה?
והצע לענות על קושיה זו?